

Monumentnummer*: 512125

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 maart 2000
Kadaster deel/nr 82699/155

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Lopik Lopik Utrecht

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Willige-Langerak B 977

Omschrijving**

Inleiding

De rooms-katholieke KERK van Cabauw is gebouwd tussen 1926 en 1928 naar ontwerp van Herman Kroes en Zn. uit Amersfoort. Het is een laat werk in het oeuvre van Herman Kroes, dat zich kenmerkt door een Zakelijk Expressionistische bouwtrant, waarbij hij de bekende neogotische stijl afwisselt met Amsterdamse School-invloeden. De kerk is deels opgetrokken rond een betonconstructie, uitgevoerd door N.V. Betonmaatschappij Begram van Eeten en De Bruyne. De opdrachtgever van de bouw was pastoor H.J. Vinke. Op het kerkhof aan de noordzijde van de kerk bevindt zich een plaquette. De kerk, die is gewijd aan de Heilige Jacobus, staat op de plaats van een kerk uit 1846 die een kwartslag gedraaid stond ten opzichte van het huidige gebouw. De aangebouwde pastorie dateert van omstreeks 1846 en is voor bescherming van ondergeschikt belang. De kerk is opvallend gelegen in Cabauw en vormt een opvallend markeringspunt in de wijde omgeving.

Omschrijving

De evenwijdig aan de Cabauwsekade en aan de Lopikervaart gelegen rooms-katholieke KERK is op een kruisvormige plattegrond opgetrokken op een verticaal gemetseld stenen trasraam. De basilikale kruiskerk met een drie traveeën lang middenschip wordt gedekt door een groot, met leien gedekt zadeldak, geschoord door naar onder toe doorlopende steunberen die boven de lage zijschepen zijn aangebracht. De transepten zijn afgedekt met steekkappen. Aan de westzijde bevindt zich een uitgebouwde fronttoren op rechthoekige plattegrond. Deze bevat aan de westzijde de hoofdingang in een spitsboogvormig portiek als archivolt. In het tympanon is een latijns kruis uitgemetseld. Erboven bevindt zich een groot roosvenster. De toren is voorzien van langgerekte, smalle

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vensters en verjongt zich op de hoeken iets ter hoogte van de rondbogige galmgaten. Daarboven kenmerkt zich de toren door een horizontale geleiding, ter hoogte waarvan ronde wijzerplaten zijn aangebracht. De toren is afgedekt met een vierkante naaldspits. Ter weerszijden van de toren zijn lagere aanbouwen onder een steil lessenaardak gezet met hetzelfde hellingsvlak als dat van het kerkschip. De aanbouwen bevatten een deur in een rondbogig portiek en drie rondboogvormige vensters, gescheiden door muurdammen. De noord- en zuidgevel van het drie traveeën lange schip en zijn geled met steunberen en voorzien van rondboogvormige vensters, gescheiden door muurdammen in de zijschepen en spitsboogvensters daarboven in het middenschip. De transepten bevatten een roosvenster met daarboven kleine rondboogvormige vensters, gescheiden door muurdammen. Tegen de oostzijde is het koor gezet met een zeszijdige sluiting onder een lagere kap. Het koor heeft eenmaal versneden steunberen met langgerekte spitsboogvensters ertussen. Aan weerszijden zijn, tussen het schip en transept, lagere bouwdelen met een driezijdige sluiting op het oosten aangebracht. Deze bevatten de Maria- en Jozefkapel. Aan de zuidoostzijde bevindt zich de sacristie op rechthoekige plattegrond onder een schilddak. Tegen de sacristie en het koor is een verbindingsgang van één bouwlaag onder plat dak gezet, die leidt naar de pastorie.

In het interieur van de kerk is vrijwel de oorspronkelijke indeling en detaillering gehandhaafd met kenmerkende Amsterdamschool invloeden in onder meer het metselwerk. De in gele baksteen uitgevoerde gewelven hebben scheidingsbogen en ribben in rode baksteen. De spitsboogvensters zijn voorzien van gebrandschilderde glas-in-loodramen. Het koor heeft ramen die de zeven sacramenten uitbeelden. De penanten ertussen zijn beschilderd met druiventrossen en engelenfiguren. Op de scheidingsboog tussen schip en koor is in 1930 door Herman Walstra een schildering aangebracht die de 24 oudsten weergeeft, knielend voor het lam Gods tussen de vier evangelisten. In het midden onder de scheidingsboog hangt een triomfkruis. Het altaar is bekleed met verschillende natuursteen soorten en voorzien van een tabernakel. De deur heeft een gedreven reliëf. De communiebank is uitgevoerd in gekleurd natuursteen met gestileerde stenen engelen terzijde. Bij de rechter vieringpijler staat de rijk uitgevoerde preekstoel op vierkante grondslag, die wordt gedragen door vergelijkbare gestileerde engelen in haut-reliëf. De preekstoel is uitgevoerd met beeldhouwwerk, onder andere voorstellende een sprekende Christus en de vier evangelisten. De houten kerkbanken zijn ontworpen door Kroes, met uitzondering van de achterste rijen, die afkomstig zijn uit de oude kerk en zijn uitgevoerd met gestoken briefpanelen. In een spitsboogvormige nis staat een eveneens door Kroes ontworpen biechtstoel. De rechterzijkapel bevat een altaar met het beeld van de H. Jozef. De linkerzijkapel bevat het Maria-altaar met het beeld van Maria met Christuskind. Tegen de pilaren van het schip zijn heiligenbeelden geplaatst. De kruiswegstaties zijn uitgevoerd in mozaïekwerk. Eronder zijn bronzen onderschriften gezet. Aan de westzijde bevindt zich in een nis een beeld van Gerardus van Majella. Aan de noordwestzijde bevindt zich de door een ijzeren hekwerk afgesloten doopkapel met doopvont. De scheidingsboog onder het balkon aan de westzijde is voorzien van schilderijen. In de toren is een houten afscheiding van het tochtportaal aangebracht. In de sacristie bevindt zich een door Kroes ontworpen houten kast. Een tweeklaviers, pneumatisch orgel, gemaakt door de firma Adema in 1930.

Waardering

De kerk is van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde als karakteristiek voorbeeld van een rooms-katholieke kerk uit de jaren '20 van de 20ste eeuw, vormgegeven in een zakelijk expressionistische trant met neogotische- en Amsterdamse Schoolstijl-invloeden. De kerk is zeer gaaf wat betreft de hoofdvorm, het materiaalgebruik en de detaillering van het exterieur en het interieur en is bovendien van belang vanwege de architectonische samenhang tussen ex- en interieur. Tevens zijn de bijbehorende interieuronderdelen van belang. De kerk neemt als zodanig een belangrijke plaats in binnen het oeuvre van de architect Herman Kroes, die deels ook verantwoordelijk was voor het ontwerp van verschillende interieuronderdelen. De kerk is stedenbouwkundige van belang vanwege de prominente ligging in de kern van de voormalige gemeente Cabauw, aan één van de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoofdvaarten in de Lopikerwaard en vanwege de silhouetwerking in de landelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk